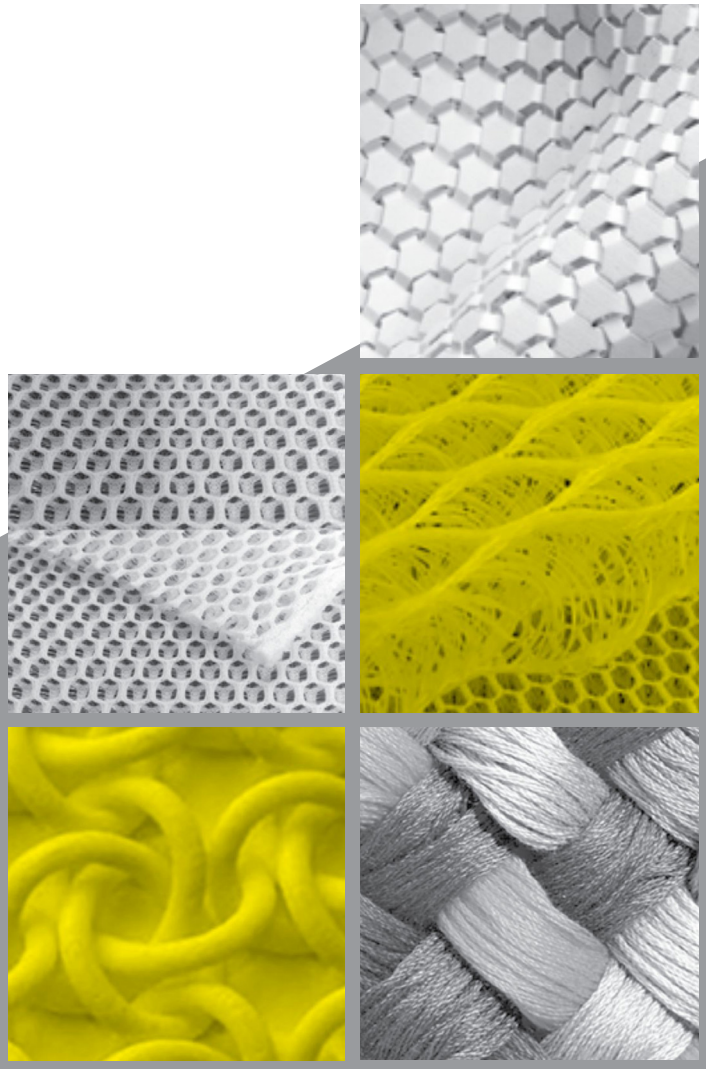
ТЕКСТИЛ И ОБЛЕКЛО

4
2026
година
LXXVIII
от 1949 г.

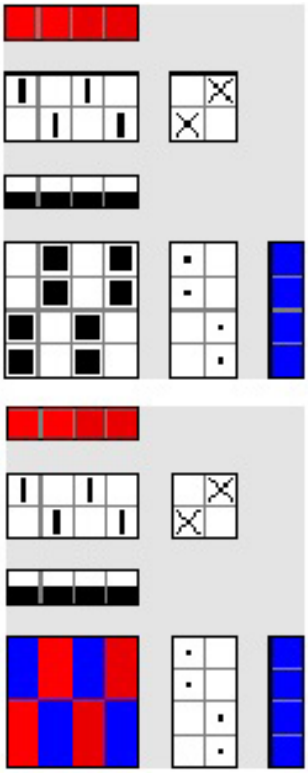
TEXTILE AND GARMENT MAGAZINE

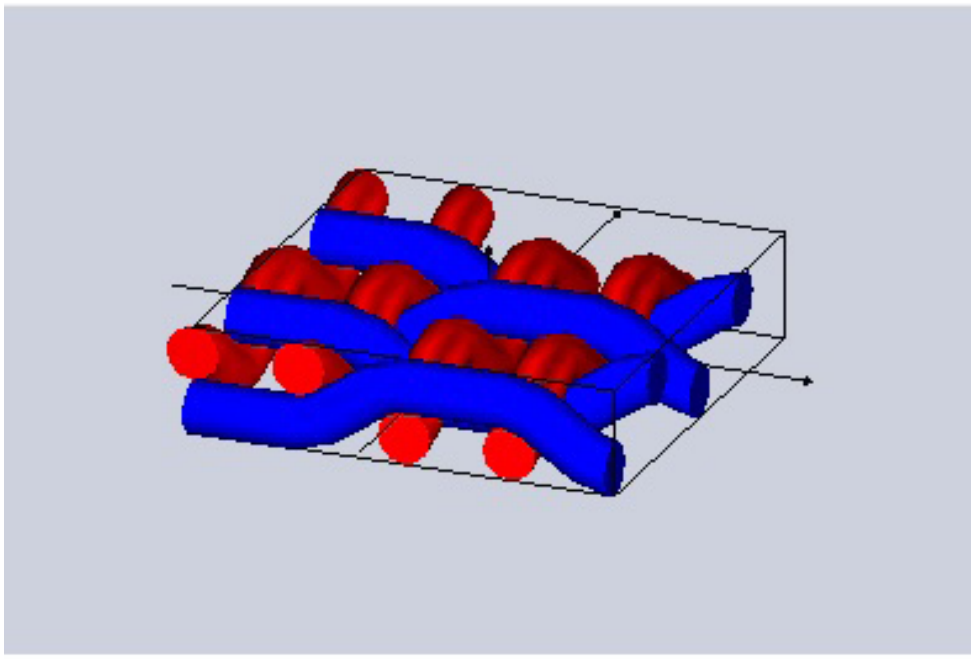
Open access: CC BY-NC

НТС
по текстил,
облекло
и кожи
www.tok.fnts.bg

ISSN 1310-912X (Print)
ISSN 2603-302X (Online)
COBISS.BG-ID – 74291208
https://randii.nacid.bg/register/search/1987
www.bgtextilepublisher.org
https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912X

$reps\ Chaîne\ 2-2, R_a \neq R_c = 2;\ R_t = 4;\ N_c = R_r = 2S$

Тъкачна постановка на основен рипс

ТЕКСТИЛ И ОБЛЕКЛО

НСТ по текстил, облекло и кожи

ТОК

www.tok.fnts.bg

БРОЙ 4/2026

Open access: CC BY-NC

СЪДЪРЖАНИЕ

УДК

658.512.23 ДИЗАЙНЕРЪТ В КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА: СИНЕРГИЯ МЕЖДУ СОФТУЕР, ТРАДИЦИИ И УСТОЙЧИВОСТ
Капка Манасиева..... 111
https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912x.2026.0004.01

658.512.23 УСТОЙЧИВИ СЕГМЕНТИ, ПРИЛОЖИМИ В БИЗНЕС РЕАЛИЗИРАНЕТО НА МОДНИТЕ МАРКИ
Теодора Тодорова Спасова..... 119
https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912x.2026.0004.02

745/749 АВТЕНТИЧНОСТТА НА БЪЛГАРСКИЯ ФОЛКЛОР ПРЕЗ СЪВРЕМЕНЕН ПОГЛЕД
Милена Перчинкова, Умме Капанък..... 134
https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912x.2026.0004.03

НАУЧНА ОБЛАСТ. Статиите отразяват разработки и решения от текстилната наука и практика. Те се отнасят към някоя от областите според УДК:

33, Икономика. Икономически науки.
377, Специално образование. Професионално образование. Професионални училища.
378, Висше образование / Висши учебни заведения
677, Текстилна промишленост. Технология на текстилните материали.
678, Промишленост на високомолекулярните вещества. Каучукова промишленост. Пластмасова промишленост.
687, Шивашка промишленост.
745/749, Приложно изкуство. Художествени занаяти. Интериор. Дизайн.
658.512.23, Художествено конструиране (промишлен дизайн).

Адрес на редакцията:
1000 София, ул. "Г. С. Раковски" 108, стая 407, тел. 02 980 30 45
e-mail: textilejournal.editor@fnts.bg
www.bgtextilepublisher.org

Банкова сметка:
НТС ПО ТЕКСТИЛ, ОБЛЕКЛО И КОЖИ
ИН по ДДС: BG 121111930
Сметка IBAN: BG43 UNCR 9660 1010 6722 00

ISSN 1310-912X (Print)
ISSN 2603-302X (Online)
COBISS.BG-ID – 74291208
https://randii.nacid.bg/register/search/1987
ADOBE InDesign 65244684
https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912X.2026.0004

Списание Текстил и облекло
БРОЙ 4/2026

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

доц. д-р инж. Ивелин Рахнев, главен редактор
доц. д-р инж. Мария Спасова, ИП-БАН, технически редактор

проф. д-р Снежина Андонова
проф. д-р Десислава Грабчева
проф. дн Радостина Ангелова
проф. д-р Златина Казлачева
доц. д-р Радка Атанасова
доц. д-р Дарина Желева
доц. д-р Ива Добрева-Драгостинова
доц. д-р Стела Балтова
доц. д-р Татяна Христова-Поповска
доц. д-р Борислав Стоянов
доц. д-р Капка Манасиева
гл. ас. д-р Незабравка Попова-Недялкова
гл. ас. д-р Николай Божилов
д-р инж. Росица Николова Крюгер

ЧУЖДЕСТРАНЕН НАУЧЕН КОМИТЕТ

проф. дтн Жан-Ив Дреан – УЮЕ, Мюлуз, Франция
доц. д-р ЧУ Диьо Хуонг – ХУНТ, Ханой, Виетнам
проф. дтн Йордан Кьосев – ТУ – Дрезден, Германия
проф. д-р Горан Дембоски – Университет Св. св. Кирил и Методий, Скопие, Македония
проф. дтн Сабер Бен Абдесалем – Национално инженерно училище в Монастир, Тунис
проф. д-р Хале Каракаш – ТУ - Истанбул, Турция.
проф. д-р Драган Джорджевич - Университет на Ниш, Сърбия

ИНФОРМАЦИЯ ЗА АВТОРИТЕ

ПРАВИЛА ЗА ДЕПОЗИРАНЕ И ПУБЛИКУВАНЕ НА СТАТИИ

Подаването на докладите трябва да се адресира до редакцията на имейл: textilejournal.editor@fnts.bg
Докладите трябва да са написани на български език от български автори и на английски (работен език за чуждестранните автори).

Споразумение за прехвърляне на авторски права трябва да бъде подписано и върнато на нашата редакция по поща, факс или имейл, колкото е възможно по-скоро, след предварителното приемане на доклада. С подписването на това споразумение авторите гарантират, че целият труд е оригинален и не е бил публикуван, изпращан е само в списанието и че целият текст, данни, фигури и таблици, включени в труда са оригинални и непубликувани преди това или подавани другаде в каквато и да е форма. Процесът на рецензиране започва след получаване на този документ. В случай, че докладът вече е представян, той може да бъде публикуван в нашето списание, само ако не е бил публикуван в общодостъпни материали от конференцията; при такава ситуация трябва да се направи съответното изявление, което се поставя в редакционните бележки в края на статията.

Общи стил и оформление

Обемът на доклада не трябва да надвишава 12 стандартни страници (А4) в една колона (страница от 3600 знака), вкл. таблици и фигури. Форматът е MS Office Word (normal layout). Рецензентите си запазват правото да съкратят статията, ако е необходимо, както и да променят заглавията.

Заглавието на доклада не трябва да надвишава 120 знака.

Пълните имена на авторите, както и пълните наименования на институциите, в които работят - факултети, катедри, университети, институти, компании, град и държава трябва да са ясно посочени. Авторът за кореспонденция и неговият имейл трябва да бъдат също така указани.

Резюмето на доклада е задължително и не трябва да надвишава 250 думи.

Ключовите думи трябва да са в рамките на 4 до 6.

Формулите се номерират в последователен ред (с арабски цифри) и трябва да са споменавани в текста.

Фигурите се вграждат директно в текста в **формат JPG с минимум 300 dpi**. **Фигурите** трябва да са номерирани, със заглавие и обяснителен текст.

Таблиците също се вграждат в текста, номерират се последователно и се озаглавяват над самата таблица.

Повтарянето на информация трябва да се избягва.

Препратки: всички препратки в текста трябва да се цитират с числова последователност по ред на появяване в текста (изписвани чрез арабски цифри в латински скоби, напр. [1]) и изписани цифри в квадратни скоби според системата Ванкувър.

Повтарянето на информация трябва да се избягва.

Препратки: всички препратки в текста трябва да се цитират с числова последователност по ред на появяване в текста (изписвани чрез арабски цифри в латински скоби, напр. [1]) и изписани цифри в квадратни скоби според системата Ванкувър.

https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912x.2026.0004.01

ДИЗАЙНЕРЪТ В КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА: СИНЕРГИЯ МЕЖДУ СОФТУЕР, ТРАДИЦИИ И УСТОЙЧИВОСТ

Капка Манасиева
Катедра „Изкуства“, Архитектурен факултет,
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, гр. Варна, България

Резюме:
Докладът разглежда трансформационната роля на дизайнера в съвременния сектор „Текстил и облекло“ в контекста на прехода към кръгова икономика. Анализирана е синергията между три основни стълба: дигитална прецизност, занаятчийско наследство и кръгова логика. Представена е системна матрица на съвременното модно мислене. Разгледани са и необходимите промени в професионалното и висшето образование по моден дизайн за посрещане на изискванията на „Индустрия 4.0“.

Ключови думи: *кръгова икономика, устойчива мода, 3D прототипиране, безостатъчен дизайн, дигитален продуктов паспорт, текстилно образование*

THE DESIGNER IN THE CIRCULAR ECONOMY: SYNERGY BETWEEN SOFTWARE, TRADITIONS AND SUSTAINABILITY

Kapka Manasieva
Department of Arts, Faculty of Architecture,
Varna Free University “Chernorizets Hrabar”, Varna, Bulgaria
kapka.manasieva@vfu.bg

Abstract:
The fashion industry faces a paradigm shift driven by environmental challenges and new regulatory standards. This paper explores the transforming role of the designer from a creator of short-lived products into an architect of environmental impact. The research analyzes the intersection of modern software technologies, traditional textile practices, and circular economy principles. Through digital tools such as 3D prototyping and Computer-Aided Design (CAD) systems, physical sampling can be reduced by up to 80%, minimizing raw material waste and carbon emissions. Furthermore, the integration of Digital Product Passports (DPP) enhances material traceability for recycling. Simultaneously, traditional zero-waste pattern-making and artisanal techniques provide an ethical and emotional foundation, extending product lifespans through high symbolic value. A system matrix (Fashion Thinking) is proposed to conceptualize the designer as a system engineer balancing technology, culture, and ecology. Finally, the paper addresses the necessary educational transformations, advocating for interdisciplinary curricula, agile training models, and dual education to prepare future design leaders for Industry 4.0.

Keywords: *Circular Economy, Sustainable Fashion, 3D Prototyping, Zero-Waste Design, Digital Product Passport, Textile Education*

I. Въведение

В исторически план ролята на модната индустрия е била фокусирана върху естетизацията и бързата смяна на тенденциите. В ерата на т.нар. „бърза мода“ дизайнерът често бе ограничаван до създател на временни обекти с кратък жизнен цикъл, чиято основна цел е бързото потребление. Днес обаче секторът „Текстил и облекло“ се намира в повратна точка. Под натиска на задълбочаващите се екологични предизвикателства и новите строги европейски регулации за устойчивост, професията претърпява фундаментална трансформация: дизайнерът се превръща в архитект на въздействието.

Мащабът на екологичния отпечатък на текстилната индустрия — един от най-големите замърсители в световен мащаб — вече не позволява пасивно поведение. Глобалното производство е отговорно за значителни въглеродни емисии, огромно потребление на вода и генериране на текстилен отпадък, който рядко бива рециклиран. В този контекст преходът към кръгови модели и реализиране на кръгова икономика не е просто пожелателен, а задължителен императив за оцеляването на сектора. Според Максимова [1] двата основни подхода, които поотделно и заедно биха довели до намаляване на негативния отпечатък от производството на текстилни изделия върху околната среда, са забавяне/удължаване на цикъла и затваряне на цикъла. Належащо е преосмислянето на начина, по който извличаме ресурси, произвеждаме и консумираме.

Основното предизвикателство пред индустрията е дълбокият разрив между традиционните производствени методи и съвременните екологични стандарти. От една страна, масовото производство е оптимизирано за количество, а не за ресурсна ефективност. От друга страна, ценни занаятчийски техники, които носят в себе си логиката на устойчивостта, често биват пренебрегвани като твърде бавни или скъпи. Резултатът е свръхпроизводство на продукти с ниска символна и физическа стойност, които бързо се превръщат в отпадък.

Настоящият доклад изследва ролята на дизайнера като медиатор в този сложен процес. Обект на анализ е трансформацията на дизайнерския процес, а предмет — пресечната точка между модерните софтуерни технологии и класическите текстилни традиции. Дизайнерът вече не проектира просто дреха; той проектира нейния цял жизнен път — от първия дигитален щрих до момента, в който материята се връща в биологичния или техническия цикъл на природата и производството.

Централната теза на това изследване е, че устойчивият дизайн не е просто технически въпрос на избор на „еко“ материали, а стратегическа синергия. Успехът в съвременната мода се крие в хармоничния диалог между три ключови стълба:

- **Дигиталната прецизност:** Входната точка, която служи като инструмент за превенция на отпадъка чрез 3D симулации и виртуално моделиране.
- **Занаятчийското наследство:** Ядрото на качеството, което действа като морален компас и учи на уважение към материала и дълголетие на дрехата.
- **Кръговата логика:** Финалната системна рамка, която гарантира, че ресурсите остават в обращение с минимална загуба на стойност.

Вместо да се разглеждат като противоположни вектори, технологичният прогрес и занаятчийското наследство трябва да се анализират в тяхната симбиоза. Докато софтуерните решения осигуряват необходимата скорост, прецизност и ресурсна оптимизация, традициите вграждат в дизайна ценностите на „бавната мода“ – търпение, етика и дълбоко

познаване на материята.

II. Дигитализацията като инструмент за превенция и оптимизация

Дигиталната трансформация в сектора „Текстил и облекло“ често се възприема единствено като автоматизация на производството. В контекста на устойчивото модно мислене обаче тя представлява инструмент за радикална превенция. В традиционния модел създаването на една дреха изисква изработката на множество физически мостри, голяма част от които се изхвърлят веднага след одобрението на силуета. Връзката между формообразуването в модата и съвременните визуални изкуства показва как концептуалният опит преформатира дизайна. В този контекст Кирова [2] отбелязва, че възникването на деконструктивизма в архитектурата през 80-те години на XX век привнася изцяло нови визуални тълкувания, развиващи съвременния дизайн. Приложена към дигиталния дизайн днес, тази архитектурна логика на експеримент и преосмисляне на формата преминава от физическия във виртуалния свят.

Дигитализацията позволява на дизайнера да „греши“ във виртуална среда, където цената на грешката е равна на нула, за разлика от физическия свят, където всяка грешка се измерва в метри разхитен плат и литри замърсена вода. Чрез специализиран софтуер за 3D симулация дизайнерът днес може да предвиди с математическа точност поведението на плата – неговото падане, разтегливост и реакция при движение – в изцяло виртуална среда. Този процес позволява драстично намаляване на физическите прототипи с до 80%, което елиминира не само прекия отпадък от материали, но и въглеродните емисии от логистика между студиото и фабриката.

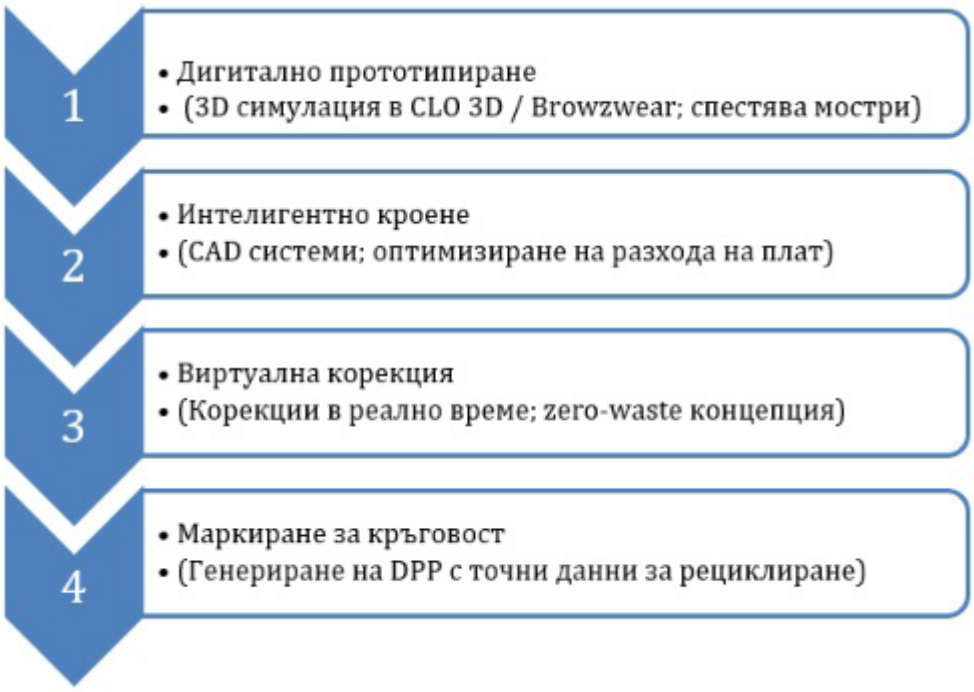
Критичен момент в устойчивото проектиране е и фазата на разкрояване. Дори най-опитните специалисти трудно могат да постигнат прецизността на съвременните CAD (Computer-Aided Design) системи. Софтуерът анализира геометрията на всеки детайл и го подрежда върху настила плат така, че технологичният остатък да бъде сведен до абсолютния минимум. Нещо повече – дигиталните инструменти позволяват промяна на формата на детайлите в реално време, за да се впишат в интелигентен пъзел от детайли без остатък. Тази интеграция на логиката „без остатък“ (zero-waste) е практически непостижима чрез класическото хартиено моделиране.

В края на жизнения си цикъл устойчивият продукт се нуждае от пълна прозрачност, която дигитализацията осигурява чрез въвеждането на Дигитални продуктови паспорти (DPP) . Чрез блокчейн технология всяка дреха носи своята история, точен състав на нишките и инструкции за рециклиране. Това служи като мост към кръговата икономика: когато центровете за преработка разполагат с прецизни данни за материалите, процесът на регенерация става многократно по-ефективен и икономически смислен.

Всички изброени технологични предимства се материализират в конкретен работен процес, който променя ДНК-то на производството. Този модел не просто оптимизира стъпките, а гарантира, че устойчивостта е вградена в продукта още преди той да бъде физически реализиран (Фигура 1).

[1]Под „zero-waste“ конструкторска концепция се разбира такъв подход при кроенето, при който 100% от текстилната площ бива оползотворена без генериране на технологични отпадъци.

Дигиталните продуктови паспорти (DPP) представляват нормативно установена рамка в рамките на Стратегията на ЕС за устойчиви и кръгови текстилни изделия за осигуряване на пълна прозрачност на суровините.

Фигура 1. *Визуален алгоритъм на дигиталната устойчивост*

1. Дигитално прототипиране: Началната точка, в която се създава детайлен 3D модел. Софтуери като CLO 3D и Browzwear симулират физиката на плата, позволявайки на дизайнера да идентифицира и коригира конструктивни грешки виртуално. Това премахва необходимостта от множество физически мостри и съхранява ресурси още преди старта на производството.

2. Интелигентно кроене: След виртуализацията на дизайна CAD системите поемат ролята на математически оптимизатор. Чрез автоматизирано подреждане на детайлите разходът на материал се оптимизира до нива, непостижими при ръчно кроене.

3. Виртуална корекция: Този етап дава на дизайнера свободата да модифицира кройката в реално време. Целта е всеки квадратен сантиметър от текстила да е оползотворен функционално чрез безостатъчна конструкторска концепция.

4. Маркиране за кръговост: Процесът завършва с генерирането на Дигитален продуктов паспорт (DPP). Според Попова-Недялкова [3] това улеснява процесите на рециклиране и повторна употреба. Този паспорт на изделието съдържа критични данни за неговия състав и инструкции за бъдещо рециклиране, превръщайки софтуерната прецизност в дългосрочен актив за кръговата икономика.

III. Традициите като морален и качествен фундамент

В съвременния глобализиран свят се наблюдава отчетлива тенденция на завръщане към занаятите и търсене на автентичност. Потребителите все по-често отхвърлят анонимността на масовото производство в полза на персонализацията и усещането за национална и културна принадлежност. В този контекст традициите в текстилния сектор не са просто носталгия по миналото, а жива стратегия за устойчивост, която вгражда морал и качество в самата структура на облеклото.

• Философия на „бавната мода“

Традиционните техники забавят жизнения цикъл на продукта по естествен път. За разлика

от индустриалните методи, занаятчийската изработка изисква време, внимание към детайла и познаване на естествените влакна. Тази „бавна“ логика променя отношението към дрехата – тя престава да бъде консуматив и се превръща в инвестиция. Традицията тук действа като бариера срещу свръхпроизводството, налагайки стандарти за качество, които правят изделието устойчиво на времето и променливите тенденции.

• Zero-waste кройки: преоткриване на исторически методи

Интересен феномен е как съвременното модно мислене преоткрива историческите методи за кроене, които по своята същност са били без остатък (zero-waste). В миналото, когато платът е бил изключително ценен ресурс, изтъкан на ръчен стан, кройките на националните костюми (като ризи, сукмани и наметки) са били проектирани така, че да използват цялата ширина на плата чрез правоъгълни и клиновидни елементи. Днес тези архаични логики се завръщат в авангардния дизайн, доказвайки, че най-иновативният път към устойчивостта често е добре забравеният опит на предците ни.

• Естетическа и емоционална устойчивост

Ръчната изработка и специфичните регионални техники създават дълбока връзка между потребителя и дрехата. Това е т.нар. „емоционална дълготрайност“ – психологическият аспект на устойчивостта. Когато едно облекло носи следите на човешкия труд, уникална бродерия или специфична национална символика, то придобива висока символна стойност. Такава дреха не се изхвърля лесно; тя се поправя, предава се като наследство и събира „емоционална патина“. По този начин традицията се превръща в най-ефективната превенция срещу замърсяването, превръщайки акта на обличане в акт на културна принадлежност.

Взаимодействието между тези два свята разкрива, че традициите осигуряват етичната рамка, в която дигиталните инструменти трябва да оперират, за да бъдат истински ефективни. Когато дигиталната прецизност срещне занаятчийската душа, се преодолява основният дефицит на съвременното производство – липсата на смисъл зад технологичната мощ. Ако софтуерът предоставя на съвременния дизайнер техническата възможност за постигане на нулев отпадък, то традицията му дава фундаменталния мотив да създаде обект, който притежава символна стойност и заслужава да бъде съхранен във времето.

IV. Синтез и кръгова икономика – от дизайнерско към „правилно“ мислене в модата

За да защитим тезата, че синергията между софтуер и традиция е стратегическа, трябва да преосмислим етапите на дизайнерското мислене. Класическият линеен модел се трансформира в регенеративен цикъл, където всяко решение на дизайнера е „програмирано“ за бъдещето. В този контекст в Таблица 1 е формулирана системната матрица на съвременното мислене в дизайна (Fashion Thinking). Тя представя дизайнера като системен инженер, който балансира три нива на анализ: технологично (софтуер), културно (традиция) и екологично (кръговост), за да създаде продукт с висока добавена стойност и минимален отпечатък.

Таблица 1. Системна матрица на съвременното модно мислене

Етапи на процеса	Синергично действие (софтуер + традиция)	Резултат за устойчивостта
1. Пред-проектиране	Анализ на био-материали чрез дигитални бази данни + познаване на местни суровини (лен, вълна).	**Ресурсна прецизност:** изключване на токсични и нерециклируеми компоненти в зародиш.
2. Виртуален генезис	3D прототипиране на базата на исторически zero-waste конструкции.	**Нулев структурен отпадък:** оптимизация на материята чрез геометрична симбиоза.
3. Вграждане на стойност	Дигитална симулация на износването + ръчни детайли, придаващи автентичност.	**Емоционална дълготрайност:** удължаване на жизнения цикъл чрез психологическа обвързаност.
4. Кръгова логика	Генериране на Дигитален продуктов паспорт (DPP) с данни за разглобяване и регенерация.	**Технологична проследяемост:** трансформация на отпадъка обратно в ресурс.

Предложената матрица служи за основа на дълбок анализ на трансформацията в дизайнерския процес. Тя доказва, че синергията не е просто механично събиране на инструменти, а нова методологическа рамка, която води до три системни нива на промяна:

● **Интелектуална трансформация (от форма към въздействие):** Дизайнерът вече не е само визуализатор, а стратег. Той е способен да изчисли екологичния отпечатък (LCA – Life Cycle Assessment) още във фазата на 3D проектирането. Софтуерът предоставя данните, но етичните принципи на традициите задават посоката – създаване на смислени обекти, а не просто продукти за краткотрайна употреба.

● **Икономическа трансформация (от количество към качество):** Синергията доказва, че устойчивостта е икономически жизнеспособна. Използването на специализиран софтуер драстично намалява разходите за мостри, логистика и технологичен отпадък. Спестеният ресурс позволява инвестиция в по-скъпи, висококачествени естествени материали и в детайлен занаятчийски труд, което повишава крайната стойност на продукта.

● **Потребителска трансформация (от консуматор към пазител):** Продуктът, създаден чрез това ново мислене, променя психологията на пазара. Дигиталният паспорт осигурява необходимата прозрачност и доказателство за произход, докато културният код на традицията вгражда ценност и автентичност. Тази комбинация превръща купувача от пасивен консуматор в активен „пазител“ на дрехата.

Налага се изводът, че кръговата икономика в модата е невъзможна без софтуерната прецизност, която да маркира пътя на ресурса, и без традицията, която да даде основание за неговото дълго съществуване. Единствено чрез тази синергия текстилният сектор може да се трансформира от линейна индустрия в жива, устойчива екосистема.

V. Предизвикателства пред образованието по моден дизайн и за нуждите на сектора „Текстил и облекло“

За да стане синергията между дигиталните технологии и устойчивите практики възможна, е необходима фундаментална промяна в начина, по който проектираме образователния продукт. Вече не става въпрос за изолирани промени в отделни предмети, а за цялостен системен подход при създаването на нови професии и специалности, които да отговарят на динамиката на „Индустрия 4.0“.

● **Преструктуриране на професионалните направления и стандарти**

Обществото и образователната система във всички степени вече интегрират екологичните и технологичните проблеми като водещ приоритет. Този нов подход се реализира чрез:

● **Актуализация на класификатора на професиите:** Създаване и утвърждаване на нови специалности (като вече съществуващата „Устойчива мода“ [4]), които са интердисциплинарни по своята същност. Те съчетават инженерни познания, дигитални умения и екологичен мениджмънт.

● **Гъвкави учебни планове:** Преподаватели и обучаеми преминават от пасивно усвояване на информация към работа с иновативни материали и оптимизирани производствени цикли. Целта е образованието да не следва индустрията, а да задава темпото на иновациите.

● **Интеграция между нивата на обучение и реалния сектор**

Системното управление на образованието изисква приемственост между средното професионално и висшето образование, както и пряка връзка с бизнеса:

● **Обучение в реална среда (дуална система и стажове):** Засилването на дуалната форма на обучение позволява на бъдещите специалисти да се сблъскат с реалните предизвикателства на производството още в процеса на подготовка. Ученето „на терен“ гарантира, че принципите на ресурсната ефективност и модерните софтуерни решения се усвояват в контекста на практическото им приложение.

● **Отзивчивост към пазарните рискове:** Системата за професионално обучение се трансформира в адаптивен модел, който може бързо да реагира на промените в глобалните вериги за доставки или новите изисквани за декарбонизация на индустрията.

● **Създаване на кадри с „хибриден“ профил**

Основният фокус на системния подход е подготовката на професионалисти, които притежават гъвкавост и способност за учене през целия живот. Това включва не само техническа грамотност, но и развиване на „устойчиво съзнание“ – способността всяко професионално решение да бъде пречупено през призмата на неговото дългосрочно обществено и екологично въздействие.

● **Висшето образование като център за новото мислене в дизайна**

Ако средното професионално образование полага основите на занаята и новата етика, то висшите учебни заведения трябва да функционират като инкубатори за стратегическо мислене. Тук акцентът се измества от чистото академично знание към прилагането на устойчиви практики и управлението на сложни системи. Университетите започват да функционират като инкубатори за стратези, които не само създават дизайн, но и управляват неговия жизнен цикъл чрез:

● **Интердисциплинарност:** Насърчаване на студентите да мислят за въздействието преди формата, интегрирайки научни изследвания в областта на био-материалите и цифровите технологии.

● **Партньорство с индустрията:** Съвместни проекти, които подготват визионери, владеещи едновременно езика на кода (софтуера), езика на нишката (традицията) и езика на екологията (кръговостта).

● **Стратегическа рамка за системна трансформация**

Въз основа на направения анализ става ясно, че успехът на това ново, правилно мислене зависи от способността ни да преминем от епизодични промени към системно управление на

образователния процес. Това налага прилагането на стратегически решения в няколко ключови направления:

● **Реинженеринг на учебните програми и ресурсите:** Дигитализацията (3D лаборатории) и устойчивостта трябва да станат методологическото ядро. Дизайнът следва да се преподава като цялостен жизнен цикъл, в който екологичната етика е задължителен филтър за всяка идея.

● **Хибридизация и квалификация:** Преодоляването на изолацията между художествената теория и техническата практика изисква интердисциплинарни екипи от преподаватели и постоянна квалификация за поддържане на академичната среда в синхрон с „Индустрия 4.0“.

● **Синхронизация чрез Agile адаптивност:** Преходът към проектно-базирано обучение и внедряването на Agile принципите гарантират отзивчивост на системата към пазарните рискове.

● **Изграждане на споделена иновационна среда:** Премахване на финансовите бариери пред студентите чрез споделени дигитални центрове и стратегически партньорства със софтуерни компании за образователни лицензи.

Бъдещият дизайнер трябва да бъде подготвен като интердисциплинарен лидер. Образованието вече не може да си позволи лукса да произвежда само „творци на форми“. Чрез текущото преформатиране на професионалното и висшето обучение се гарантира, че текстилният сектор ще се трансформира от замърсител в устойчива иновативна система.

VI. Заключение

Настоящият обзор потвърждава, че пътят към една по-добра и по-отговорна индустрия минава през успешното съчетаване на технологичния напредък с ценностите на нашето културно наследство. В съвременната кръгова икономика дизайнерът вече не е просто творец на форми, а стратег и посредник, който свързва идеите с тяхното реално въздействие върху света.

Вместо да търсим нови термини, можем да кажем, че правилното мислене в дизайна днес е неизменно свързано с устойчивото развитие. Когато поставим принципите на отговорността в центъра на творческия процес, виждаме, че дигитализацията се превръща в нашия най-силен щит срещу разхищението, а традициите остават живият корен, който гарантира етично качество и смисъл. Трябва да разглеждаме модата като балансирана екосистема, която се развива в пълен синхрон с останалите обществени системи и в пряка връзка с глобалните цели.

Припознаването и прилагането на 12-те принципа на устойчивото развитие вече не са пожелателни, а са основният двигател за реални действия и промяна в общественото съзнание. Успехът на тази промяна обаче зависи от нова нагласа в образованието — такава, която не просто предава занаят, а изгражда адаптивни и гъвкави личности. Бъдещето на модата няма да се измерва в броя на новите колекции, а в способността ни да създаваме облекла, които са достатъчно качествени, за да останат във времето, и достатъчно интелигентно проектирани, за да не оставят отрицателен отпечатък след себе си

Библиография

[1] Maximova V. The EU Green Deal and the Necessity for Organizational Changes in Bulgarian Apparel and Textile Companies. Izvestiya na Sayuza na uchenite – Varna, Seriya Ikonomicheski nauki. 2022;11(1):179.
[2] Kirova D. Ironiyata kato pohvat v savremennata arhitektura. In: Proceedings of the X International Scientific Conference on Architecture and Construction (ArCivE 2021); 2021 May 29; Varna, Bulgaria.
[3] Popova-Nedyalkova N. Ustoychivost i digitalni tehnologii pri proektiranto na obleklo. Spisanie Tekstil i obleklo. 2025;(5):208.
[4] Ministry of Education and Science of Bulgaria. Ordinance No. 29 of October 10, 2025 on the Acquisition of Qualification in the Profession “Sustainable Fashion” (State Educational Standard 072301).
[5] European Commission. EU Strategy for Sustainable and Circular Textiles. European Parliament resolution of 1 June 2023 (2022/2171(INI)).
[6] Ellen MacArthur Foundation. The Circular Design Guide. 2021.
[7] Browzwear. 3D Fashion Design Software Solutions. Available from: https://browzwear.com/.

https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912x.2026.0004.02

УСТОЙЧИВИ СЕГМЕНТИ, ПРИЛОЖИМИ В БИЗНЕС РЕАЛИЗИРАНЕТО НА МОДНИТЕ МАРКИ

Теодора Тодорова Спасова
Национална художествена академия, София, България

SUSTAINABLE SEGMENTS APPLICABLE TO THE BUSINESS IMPLEMENTATION OF FASHION BRANDS

Teodora Todorova Spasova
National Academy of Art, Sofia, Bulgaria
t.spasova@nha.bg

Abstract:
The fashion industry is characterized by high dynamics, short product cycles, overproduction and overconsumption, which raise significant questions concerning resource efficiency and the sustainability of business models. Sustainable fashion involves the use of organic and recycled materials, extension of product life, waste reduction, circular economy principles and greater transparency along the value chain. Within this context, the aim of the study is to systematize sustainable segments and practically applicable approaches for the business realization of small and medium-sized fashion brands.
Methodology
The study is analytical and conceptual rather than a conventional laboratory experiment. It is based on a review and systematization of sources concerning sustainable fashion, resource management, certification systems and emerging requirements for product traceability. Business strategies such as made to order, bespoke and made to measure production, optimal material utilization, zero-waste solutions, responsible consumption and positioning beyond short-term trends were analyzed. Repair and reuse practices, including the boro technique, were also considered, together with standards and certification schemes relevant to sustainable production. Practical design applications described in the report were used as illustrative examples of how sustainability principles can be incorporated into contemporary fashion products.
Results
The analysis indicates that sustainability can be integrated into a fashion brand's business model through several interconnected segments. Made-to-order production reduces the risk of excess inventory and limits the financial and material resources locked into unsold products. More efficient cutting and the use of residual textile materials support zero-waste practices. Products designed independently of short-lived trends can be directed toward niche and avant-garde markets, where added value is created through design, quality, narrative and cultural meaning. The boro technique demonstrates how repair, reuse and the visible joining of textile fragments can become both a sustainable process and an aesthetic characteristic of contemporary clothing. The report also identifies certification schemes such as OEKO-TEX, GOTS, OCS, GRS, RCS, Bluesign, EU Ecolabel, BCI and RDS, as well as relevant ISO standards, as instruments for supporting documented sustainability practices. Digital Product Passport is identified as an additional mechanism for product transparency, potentially providing information on composition, origin, production, recyclability, repair and environmental footprint.
Sustainability should not be considered only as a choice of material but as an integrated organization of the product and business process. For small and medium-sized brands, combining production on demand, resource efficiency, long-lasting design and transparency can reduce operational risks while establishing a clear market position. In such a model, ethical, cultural, informational and product narratives contribute to communication with consumers and to the perceived value of the product. Certification, standards and digital traceability can strengthen trust, but their effectiveness depends on their actual integration into production and management practices. The identified segments therefore have both environmental and business relevance and can be adapted according to the scale, identity and market orientation of a fashion brand.
Sustainable segments for the business realization of fashion brands can be developed around made-to-order production, efficient resource use, zero-waste practices, long-lasting and niche products, repair and reuse, and increased transparency through standards, certification and Digital Product Passport. These approaches connect environmental and economic objectives and provide a practical basis for the more sustainable development of fashion brands.

Keywords: *sustainable fashion; zero waste; circular economy; fashion brands; digital product passport*

Увод

Докладът систематизира устойчиви сегменти, приложими в бизнес реализирането на малки и средни модни марки. Изследването е аналитично и концептуално и разглежда взаимовръзките между организацията на производството, използването на материалните ресурси, дълготрайността на дизайна и прозрачността на продуктовата информация. Обособени са четири основни стратегически направления: производство по поръчка; изграждане на етично и културно послание; оптимално използване на ресурсите и ограничаване на отпадъка; отговорно потребление и позициониране извън краткосрочните тенденции. Анализът включва практиките made to order, bespoke и made to measure, оптимизацията на разкроя, повторната употреба на текстил и техниката boro. Сертификационните системи, ISO стандартите и цифровият продуктов паспорт са представени като различни по обхват инструменти за документиране, управление и проследимост. Концептуалният резултат е модел на взаимно допълване между производствени, естетически и информационни решения. Изводите очертават възможности за ограничаване на оперативния риск и за създаване на разпознаваемо пазарно позициониране, без да претендират за количествено доказана икономическа или екологична ефективност.

Модната индустрия се характеризира с напрежение между стремежа към новост и необходимостта от дълготрайност. В предоставената концептуална рамка динамиката на модата е свързана с кратки продуктови цикли, комерсиални тенденции, свръхпроизводство и свръхпотребление. Срещу тази логика е поставена ориентацията към трайно използване на изделията, авторски дизайн, ресурсна ефективност и отговорно потребление. Следователно устойчивостта не се разглежда единствено като свойство на текстилната суровина, а като отношение между продукт, производство, потребител и бизнес организация За малките и средните модни марки съществен е въпросът как тази ориентация може да бъде преведена в практически решения. Производството на ограничени количества, работата по конкретна заявка, използването на остатъчни материали и развитието на дълготраен продуктов език са различни подходи към един общ проблем: създаване на стойност без механично увеличаване на количеството произведени изделия. В рамките на изследването терминът „устойчиви сегменти“ означава именно взаимосвързани области на приложение, а не отделни, самодостатъчни категории „устойчиви“ продукти.

Целта на доклада е да систематизира тези сегменти и да изясни тяхната приложимост в бизнес реализирането на модните марки. Обект на анализа е организацията на модния продукт в контекста на устойчивото развитие. Предмет са връзките между производствената стратегия, материалния ресурс, естетическата идентичност и доказуемостта на заявените характеристики. Основният изследователски въпрос е как съчетаването на тези направления може да подкрепи по-разумно производство и по-ясно пазарно позициониране.

Първият резултат от систематизацията е разграничаването на две логики на модно развитие, представени във фиг. 1. Едната се основава на новостта, тенденциите и комерсиалната актуалност. Другата извежда на преден план дълготрайността, артизаналния продукт и нишовото позициониране. Използваният в презентацията термин „А-тенденции“ обозначава ориентация извън краткотрайната модна смяна. Той се разглежда тук като част от авторския понятиен апарат, а не като универсална класификация на модата.

Фигура 1. *Две концептуални логики на развитие на модната индустрия.*
Източник: Схема от презентацията на Теодора Спасова.

Схемата е полезна като аналитично разграничение, но не доказва, че всеки комерсиален продукт е недълготраен или че всеки нишов продукт има по-ниско въздействие върху околната среда. Нейният принос е в поставянето на въпроса за източника на стойността: дали тя произтича главно от моментната актуалност, или от качеството, личния почерк и възможността изделието да запази значение при продължителна употреба. Тази разлика насочва анализа към организацията на целия продуктов процес.

Принципите на кръговата икономика разширяват анализа отвъд момента на продажбата. Показаната в презентацията схема обвързва проектирането, производството, разпространението, потреблението, повторната употреба, ремонта, събирането и рециклирането (фиг. 2). За целите на доклада значението ѝ е, че остатъкът и износеното изделие могат да бъдат разглеждани като ресурс за следваща употреба. Това не означава автоматично затворен материален цикъл: наличието на възможна следваща операция трябва да се различава от нейното действително изпълнение.

Фигура 2. Етапи и обратни връзки в модела на кръговата икономика.
Източник: Европейски парламент: 03.05.2026 г.

Четиритестратегическинаправлениясаобобщени в табл. 1. Те се различават по своя непосредствен обект, но могат да се комбинират. Например производство по поръчка може да използва остатъчни материали и да развива разпознаваем дизайн извън сезонната смяна. Сертификацията и проследимостта имат напречна функция: те подпомагат документирането на конкретни характеристики във всяко от направленията, без да заместват самите производствени решения.

Таблица 1. Устойчиви стратегически направления и предмет на тяхното приложение.

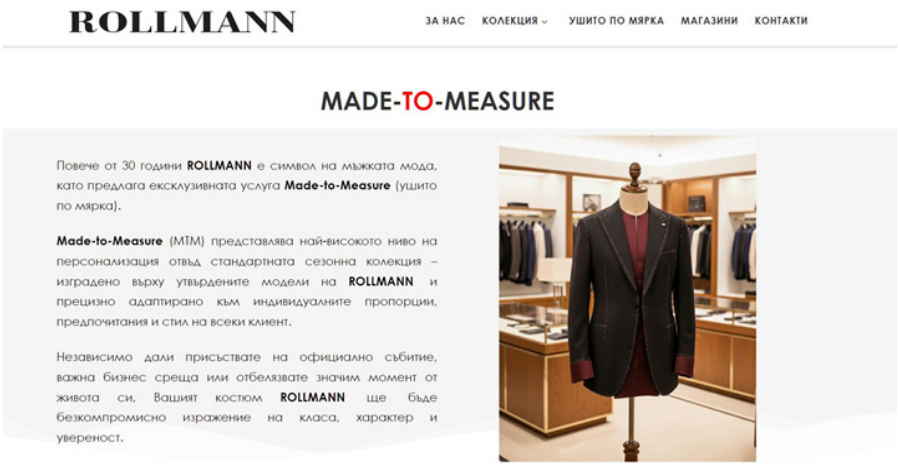
Направление	Непосредствен обект	Предполагаем бизнес механизъм
Производство по поръчка	Връзка между заявка, производство и наличности	Ограничаване на ресурса, ангажиран в непоръчана готова продукция.
Етично и културно послание	Идентичност и комуникация на дизайна	Разпознаваемост чрез история, символи и ценностно съдържание.
Ресурсна ефективност и нулев отпадък	Материал, разкрой, остатъци и повторна употреба	По-пълно използване на наличния текстил и включване на остатъчни фрагменти.
Отговорно потребление и дизайн извън тенденциите	Дълготрайна продуктова и естетическа стойност	Позициониране, което не зависи единствено от краткотрайната актуалност.

Производство по поръчка и разумна организация на наличностите

В първото направление са включени made to order, bespoke и made to measure. В презентацията тези понятия са обединени от идеята за разумно производство, при което финансовият и материалният ресурс не се ангажира предварително в излишно количество готова продукция. Общият бизнес механизъм е обвързването на производственото действие с конкретно потребителско търсене. Неговото значение за малката марка е преди всичко в ограничаването на риска от непродадени наличности.

Трите понятия не следва да се използват като напълно взаимозаменяеми. Изходният материал ги представя съвместно, но не съдържа подробна сравнителна методика за степента на индивидуализация. При показания пример ROLLMANN услугата made to measure е описана като работа върху утвърдени модели, адаптирани към индивидуалните пропорции и предпочитания на клиента. Следователно фиг. 3 илюстрира конкретна форма на персонализиране, а не универсална характеристика на всички модели на производство по поръчка.

Производството след заявка не премахва необходимостта от материали, мостри, квалифициран труд и организация на изпълнението. То променя момента и основанието за ангажиране на част от ресурса. Затова очакваната полза следва да бъде формулирана като намаляване на риска от излишни готови изделия, а не като гарантирано намаляване на всички разходи. Акцентът в презентацията върху висококвалифицирания екип показва,

Фигура 3. *Представяне на услугата made to measure на ROLLMANN.*
Източник: ROLLMANN, „Ушито по мярка“; екранно изображение, възпроизведено. Фотографът не е указан.

че този модел остава зависим от качеството на изпълнение.

Индивидуалното отношение може да подкрепи усещането за стойност и принадлежност към марката. Потребителската удовлетвореност обаче не е измерена в предоставените материали и не може да се приема като неизбежен резултат. На концептуално равнище устойчивостта на този сегмент произтича от съгласуването между заявка, производство и възможност за дълготрайна употреба, а не само от обозначението „по поръчка“.

Етично, фолклорно и културно послание

Второто стратегическо направление разглежда модния продукт като носител на послание. Презентацията обособява фолклорно, езотерично и културно направление и ги свързва с естетическите характеристики на дизайна. Като примери са представени ВЕЗБА, ИСТИНА / UCTUHA и KTZ / KOKON TO ZAI (фиг. 4). Това е авторска интерпретация на визуалната и комуникационната идентичност на марките, а не оценка на всички техни производствени практики .

а) ВЕЗБА

б) ИСТИНА / UCTUHA

в) KTZ / KOKON TO ZAI

Фигура 4*. Примери за фолклорно, езотерично и културно послание според авторската типология.*
Източник: Фрагменти от изображения на ВЕЗБА, ИСТИНА / UCTUHA и KTZ ,

При ВЕЗБА връзката с фолклорното послание се реализира чрез присъствието на българска шевица в съвременно облекло. Примерът с ИСТИНА е поставен в езотеричната категория на презентацията, а KTZ е разгледана чрез културно и информативно послание. В трите случая аналитичният фокус е върху начина, по който формата, знаците и символите изграждат разпознаваемост. Самите изображения не установяват произход на материалите, условия на труд или продължителност на употреба.

Оттук следва разграничение между комуникационна стойност и доказана устойчивост. Историята и културното съдържание могат да подкрепят отношението към изделието, но етичното послание следва да бъде съотнесено с реалната организация на производството. Така културният сегмент допълва останалите направления, вместо да ги замества. Неговата роля в бизнес реализирането е свързана

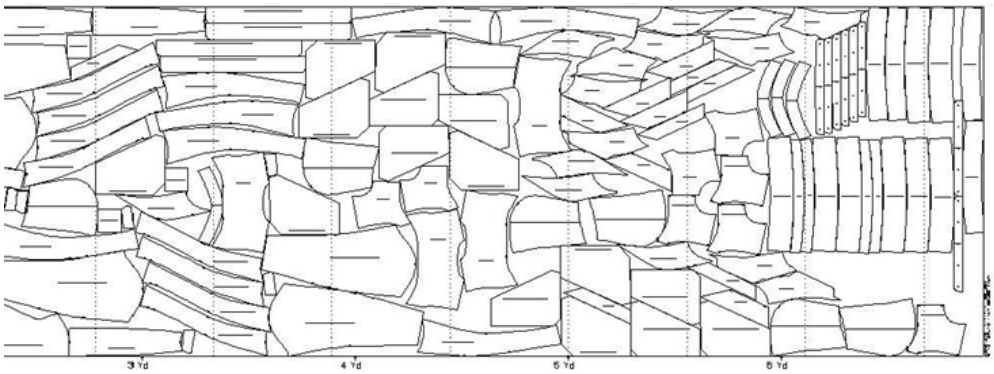
Фигура 5. *Мострена карта на текстил, представен като рециклиран от пластмасови бутилки. Източник: Предоставената презентация [1], слайд 12. Върху картата е означено Uni Textile Co., Ltd.; първичният източник на фотографията и датата не са посочени.*

с идентичност и смислово позициониране, докато екологичните и социалните характеристики изискват отделна обосновка.

Материален ресурс, оптимизация на разкроя и нулев отпадък

Третото направление обединява избор на материал, оптимизация на неговото използване и работа с остатъчни ресурси. Презентацията разглежда органични и рециклирани материи, качествено производство, ръчна работа и екологична опаковка. Показаната мострена карта на текстил, представен като произведен от рециклирани пластмасови бутилки, е пример за материален подход (фиг. 5). Тя документира наличието на такъв пример в изходния материал, но не предоставя самостоятелна проверка на съдържание, сертификат или общо екологично въздействие.

При разкроя ресурсният въпрос се отнася до разполагането на конструктивните детайли в наличната площ на плата. Показаният пример със StyleCAD визуализира икономическия принцип на оптимизирано подреждане (фиг. 6). Описанието на системата включва разполагане на кройки, сравняване на варианти и изготвяне на отчети. За разглеждания модел значението е във възможността ресурсното решение да се планира преди същинското изрязване на материала [1, слайдове 21–22; 8].

Фигура 6. *Пример за разположение на конструктивни детайли в система StyleCAD.*
Източник: Textechnika, StyleCAD; първоначална дата на позоваване в презентацията: 15.05.2026 г.

Оптимизацията на разкроя и нулевият отпадък не са идентични понятия. Плътното подреждане може да намали неизползваната площ, но само по себе си не установява пълно оползотворяване на материала. В предоставения пример липсват данни за входящото количество текстил, остатъка и последващата му употреба. Поради това фиг. 6 илюстрира подход към ресурсната ефективност, а не доказан процент на спестяване или измерен zero-waste резултат.

Втора възможност в същия сегмент е остатъчните фрагменти да бъдат включени в нова текстилна повърхност или в друго изделие. Тук ресурсната логика се свързва с дизайнерската: формата и съединяването могат да се развиват в отношение към наличния материал. Презентацията поставя тази възможност в последователност от оптимално използване на ресурсите към boro и внедряване на техниката в съвременното облекло. Това е концептуална връзка между икономия на материал и творческа интерпретация.

Дълготраен дизайн, артизанал и нишово позициониране

Четвъртото направление обединява разумното потребление и създаването на продукти извън краткосрочните тенденции. В презентацията то е назовано чрез понятията „бавна мода“, „безсезонна мода“ и „А-тенденции“. Идеята за дрехата като наследство поставя акцент върху запазването на стойността отвъд непосредствения сезон. Това е проектна и комуникационна ориентация, а не предварително измерена продължителност на употреба.

Нишовите направления avant-garde dark-wear, post-apocalyptic fashion и wabi-sabi wear са включени като възможни среди за този тип позициониране. Общото в авторската рамка е ролята на отличителния дизайн, личния почерк и артизаналната обработка. Тези характеристики могат да подкрепят разпознаваемостта на марката, но не правят автоматично изделието по-дълготрайно или производството му по-екологично. За подобни заключения са необходими данни, които не са част от настоящия корпус.

3.6. Сертификационни системи и доказване на характеристики

Сертификацията е представена като средство за прозрачност и доверие. Систематизацията на включените инструменти обаче показва различия между изпитване за вещества, доказване на материално съдържание, изисквания към производствени процеси и специализирани критерии за определени суровини. Ето защо наименованието на сертификата трябва да бъде свързано с конкретния обект и обхват, вместо да се използва като общо уверение за устойчивост на цялата марка [1, слайдове 35–40; 15–23].

Таблица 2. Разграничаване на обхвата на сертификати, маркировки и специализирани системи.

Инструмент	Основен предмет на проверка или приложение	Граница на интерпретацията
OEKO-TEX STANDARD 100	Изпитване на текстилни изделия и компоненти за вредни вещества [15].	Не е общ сертификат за всички социални и екологични въздействия на марката.
OEKO-TEX MADE IN GREEN	Проследима продуктова маркировка, свързваща изпитване за вещества с изисквания към производствени условия [16].	Не се отъждествява само със STANDARD 100.
GOTS / OCS	GOTS: преработка на органични текстилни влакна с екологични и социални критерии. OCS: органично съдържание и проследимост [17; 18].	OCS не замества обхвата на GOTS; органично съдържание и производствен процес са различни обекти.
GRS / RCS	Рециклирано съдържание и проследимост; GRS включва допълнителни социални, екологични и химични изисквания [19].	Рециклираното съдържание не доказва автоматично бъдеща рециклируемост.
bluesign / EU Ecolabel	bluesign: системен подход към химикали, ресурси и производство. EU Ecolabel: екологична маркировка с критерии за продукта [20; 21].	Различни системи; не означават „нулево въздействие“ или безусловна липса на всякакъв риск.
BCI	Подход към по-устойчиво производство на памук и свързани производствени практики [22].	Не следва да се представя като синоним на органичен памук.
RDS	Хуманно отношение към животните във веригата за пух и пера [23].	Специализиран обхват, а не обща екологична оценка на готовото изделие.

Източник: EU Ecolabel

Практическият извод от разграничението е, че доказателството следва твърдението. Информацията за органично съдържание не е равнозначна на цялостна оценка на производствените условия; проверката на рециклирано съдържание не установява автоматично възможност за бъдещо рециклиране. По сходен начин изпитването на текстил за вредни вещества не удостоверява само по себе си всички екологични и социални характеристики на предприятието. Това разграничение ограничава риска общи послания да надхвърлят действителния обхват на наличните доказателства.

Управленски стандарти и организационно приложение

ISO стандартите са разгледани в презентацията като рамки за качество, околна среда, социална

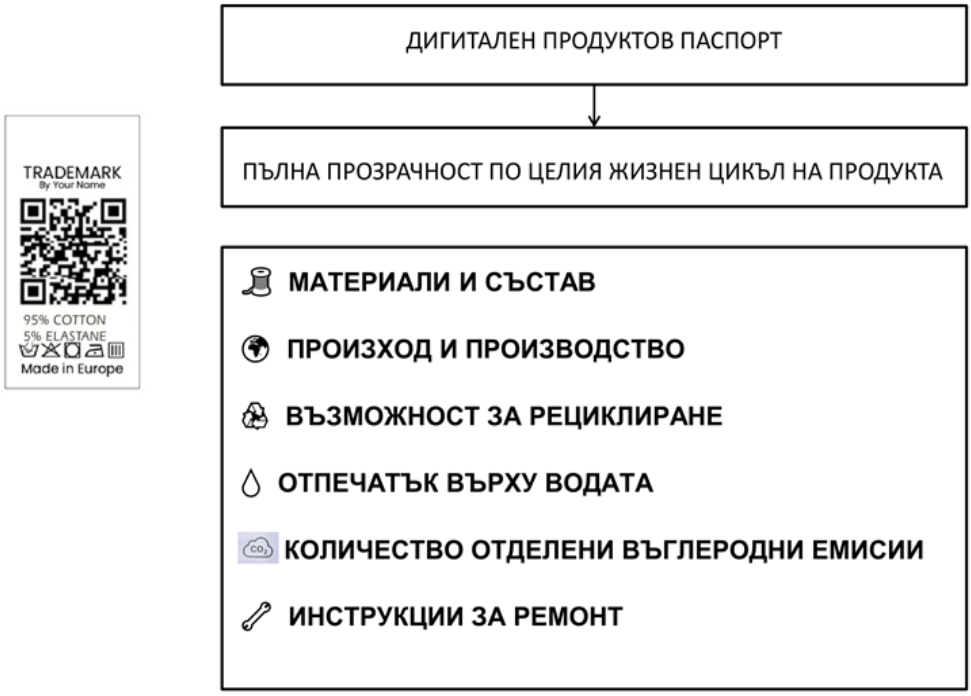
отговорност, кръгова икономика, събития, емисии, здраве и безопасност и енергийно управление. В табл. 3 е запазена връзката с тези направления, като са разграничени управленските системи, насоките и продуктовата информация. Това е функционално обобщение, а не описание на всички изисквания за съответствие

Таблица 3. Функционална роля на ISO стандартите, разгледани в презентацията.

Стандарт	**Област**	**Приложение и разграничение в доклада**
ISO 9001	Управление на качеството	Организационна рамка за качество; в презентацията е посочено издание 2015 [1, слайд 42].
ISO 14001:2026	Управление на околната среда	Система за управление; не удостоверява автоматично нисък отпечатък на всяко изделие [24].
ISO 59040:2025	Кръгова икономика	Информационен лист за кръговост на продукта (Product circularity data sheet) [26].
ISO 26000:2010	Социална отговорност	Насоки за социална отговорност; не е стандарт за сертификация [27].
ISO 20121:2024	Устойчиво управление на събития	Рамка за управление на устойчивостта при събития; не е текстилен продуктов сертификат [25].
ISO 14064	Парникови газове	Серия стандарти, свързани с количествено определяне, докладване и проверка; в презентацията не е уточнена част [1, слайд 42].
ISO 45001	Здраве и безопасност при работа	Управление на условията за труд и безопасност, а не характеристика на текстилния материал [1, слайд 42].
ISO 50001	Управление на енергията	Организация на енергийното управление; примерите с оборудване не заместват системата [1, слайд 43].

Практическите примери в презентацията включват контрол на качеството, съхраняване и повторно използване на текстилни остатъци и енергоспестяващо оборудване. Те са възможни организационни действия, но не следва да се отъждествяват с автоматично изпълнение на цял стандарт. Създаването на отдел за контрол или закупуването на машина не е само по себе си доказателство за сертифицирана система за управление. На концептуално равнище значението е в превръщането на отделната устойчива практика в последователна и документирана организация. Цифров продуктов паспорт, проследимост и отчетност.

В предоставения материал цифровият продуктов паспорт, Digital Product Passport (DPP), е поставен във връзка с екопроектирането, прозрачността и кръговата икономика. Показаната схема включва състав, произход, производство, възможности за рециклиране, воден отпечатък, въглеродни емисии и инструкции за ремонт (фиг. 12). За малката модна марка тези категории очертават области, в които продуктовата информация може да бъде събирана и организирана, вместо да остава разпокъсана между отделни документи.

Фигура 12. *Авторска схема на информационни категории в цифровия продуктов паспорт. Източник: Презентацията на Теодора Спасова, слайд 49. Илюстративна схема, а не нормативен образец или потвърден паспорт на реален продукт.*

Функцията на паспорта следва да се различава от функцията на сертификата. Паспортът организира достъпа до информация, докато конкретните данни се нуждаят от съответното основание и, когато е приложимо, от проверка. QR кодът е средство за достъп, а не самостоятелно доказателство за произход, рециклируемост или нисък отпечатък. Също така не може да се приеме, че всички категории във фиг. 12 вече представляват еднакъв задължителен набор за всяко текстилно изделие: продуктовоспецифичните изисквания се определят в рамката на ESPR [28; 29].

При нормативното разглеждане трябва да бъдат отделени стратегическите хоризонти от конкретните срокове за прилагане. Регламент (ЕС) 2024/1781 създава рамка за екопроектиране и цифрови продуктови паспорти, а конкретизацията по продуктови групи е свързана с делегирани актове. Поради това общото обозначение „2026+“ в презентацията не е достатъчно основание

за твърдение, че всяко облекло задължително трябва да има DPP от 2026 г.

Представеният в слайд 50 пример с доставчик, производител и организация за приемане на текстил е формулиран като примерно съдържание на паспорт. В настоящия доклад той не се използва като потвърждение за действителна верига на доставки, нулеви течни отпадъци или валидни сертификати на назованите предприятия. Примерът е полезен единствено като илюстрация как различни категории информация могат да бъдат свързани с конкретен продукт. Първичната лекция, посочена като негов източник, не е част от предоставения корпус [1, слайдове 47, 50; 31]. Презентацията разглежда и Целите за устойчиво развитие на ООН, както и стандартите ESRS. Връзката с устойчивите модели на производство и потребление, достойния труд, ресурсите и климата поставя модния продукт в по-широк обществен контекст. Тези цели обаче не са продуктови сертификати. ESRS са инструменти за отчетност, при които „двойната същественост“ свързва въздействията на предприятието с финансовото значение на въпросите на устойчивостта. Обхватът на задължителното отчитане не следва да се пренася автоматично върху всички малки и средни модни марки.

Авторският прогнозен анализ свързва DPP с по-голямо доверие, подкрепа за качествен дизайн и възможност за ограничаване на замърсяването. Тези ефекти са очаквания, а не отчетени резултати от внедряване. Поставените въпроси за вече произведени изделия и за пазара втора употреба следва да останат въпроси за анализ. От презентацията не произтича доказателство за забрана на вторичния пазар, нито за автоматично отпадане на всички изделия без пълна цифрова история.

Взаимно допълване на устойчивите сегменти

Основният концептуален резултат е, че устойчивостта може да бъде организирана чрез съчетание на решения с различен непосредствен ефект. Производството по заявка адресира риска от непродадени наличности. Оптимизацията на разкроя и повторната употреба адресират използването на текстила. Дълготрайният дизайн и културното послание се отнасят до идентичността и отношението към продукта. Сертификацията и проследимостта подпомагат обосноваването на конкретни характеристики. В този модел нито един елемент не е достатъчен сам по себе си.

Систематизацията позволява да се различат три свързани равнища: производствено, естетическо и информационно. Производственото равнище определя кога и как се използва ресурсът. Естетическото равнище формира отличителния характер и възможността продуктът да запази значение извън краткотрайните тенденции. Информационното равнище прави заявените характеристики проследими и разбираеми. Това тройно разграничение е аналитичен синтез на предоставените материали, а не допълнително измерен модел.

За бизнес реализирането е важно съгласуването между тези равнища. Марка, която комуникира ръчна работа и уникалност, следва да може да обясни конкретната дизайнерска и производствена намеса. Марка, която заявява оползотворяване на остатъчни материали, следва да различава действителната повторна употреба от визуалната стилизация. Марка, която представя продуктова прозрачност, следва да свърже данните с установим източник. Това са логически условия за съответствие между послание и практика, изведени от разгледаните сегменти.. Ограничения и напрежения при прилагането

Разгледаните подходи съдържат възможности, но не елиминират организационните ограничения. Производството по поръчка запазва зависимостта от квалифицирания

Нормативно уточнение към слайдове 44, 48 и 50: в Работния план за периода 2025–2030 г. текстилът/облеклото е с индикативна година 2027 за приемане на съответните мерки, а не с обща дата за задължителен паспорт през 2026 г. Регламент (ЕС) 2024/1781, чл. 4, предвижда по правило най-малко 18 месеца между влизането в сила и прилагането на делегирания акт, с предвидени изключения [29; 30]. Конкретните задължения следва да се установяват от приложимите продуктови актове; стратегическите хоризонти 2030 и 2050 не са самостоятелни срокове за всеки продукт.

екип. Артизаналната работа е част от процеса на създаване на стойност, а не доказателство за нисък разход. Нишовото позициониране обяснява определена продуктова идентичност, но не установява размера на търсенето. Проследимостта може да представя налични данни, но не създава със задна дата информация, която никога не е била документирана.

Научното разграничение между намерение, практика и резултат е особено важно. „Рециклиран материал“, „ремонтируем продукт“, „нулев отпадък“ и „дълготраен дизайн“ обозначават различни характеристики. Те не могат да се заместват една друга и не позволяват извеждане на обща оценка само от изображение или наименование. В настоящия доклад визуалните примери поддържат анализа на форма и концепция, а документалните източници уточняват обхвата на инструментите. Количествените икономически и екологични резултати остават извън доказателствените възможности на корпуса.

Ограничение е и вторичният характер на част от библиографската и визуалната информация. Някои първични уебстраници от презентацията не са достъпни при проверката, а фотографи и дати на заснемане не са посочени. В тези случаи е запазена проследимостта към съответния слайд и към адреса, указан в него, без да се дописват липсващи авторски данни. Посочената в презентацията книжна литература не е представена като пряко прегледана в настоящото изследване.

Следваща изследователска стъпка би била съпоставката между концептуално заявените механизми и данни от реално производство. За производство по поръчка това би означавало проследяване на готовите наличности и действителното им реализиране. За ресурсните решения би било необходимо документиране на вложения материал, остатъците и последващото им използване. За дълготрайния дизайн би следвало да се изследват реална употреба, ремонт и запазване на продукта. Това са предложения за бъдеща проверка, а не дейности, извършени в настоящия доклад.

При цифровата проследимост изследователският въпрос е доколко наличната информация позволява надеждно свързване на материал, производствен процес и изделие. Отделно следва да се оценява разликата между съществуването на цифров запис и неговата пълнота, точност и използваемост. Подобно разграничение би позволило очакваното доверие да бъде анализирано като резултат, вместо да се приема предварително за гарантирано.

Заключение

Систематизацията очертава четири устойчиви стратегически направления за бизнес реализиране на модните марки: производство по поръчка, етично и културно послание, оптимално използване на ресурсите и отговорно потребление чрез продукти извън краткосрочните тенденции. Техниките за ремонт и повторна употреба, включително boro, свързват ресурсната логика с естетическите качества на облеклото.

Сертификатите, ISO стандартите и цифровият продуктов паспорт допълват модела чрез доказване на конкретни характеристики, организационно управление и проследимост. Те имат различни функции и не представляват взаимозаменяеми удостоверения за цялостна устойчивост. Практическата им стойност зависи от връзката с действителните материали, процеси и данни. Поради това устойчивият подход следва да бъде разглеждан като организация на продуктовия и бизнес процес, а не единствено като материален избор или комуникационно послание.

Докладът установява концептуални връзки и условия за приложение, но не доказва количествено намаляване на разходи, отпадъци или емисии. Неговият принос е в подреждането на взаимно допълващи се производствени, естетически и информационни решения. За малките и средните модни марки това очертава основа за по-разумно използване на ресурсите, последователна идентичност и по-добре обоснована прозрачност, които следва да бъдат проверявани чрез конкретната практика на всяко предприятие.

Използвани източници

Номерата в квадратни скоби препращат към списъка по-долу. При изображенията е посочен и слайдът на непосредствения източник. „Вторично позоваване“ означава, че данните за първоизточника са взети от презентацията, без да се представят като независимо установено авторство.

[1] Spasova, T. (2026). Ustoychivi segmenti, prilozhimi v biznes realiziraneto na modnite marki. Prezentatsiya, 54 slayda. FNTS po TOK, seminar № 02/3 „Ustoychivost i digitalizatsiya pri proektirane na tekstilni izdeliya“, 04.06.2026 g., Sofiya. Predostaven ot avtora PDF.

[2] Spasova, T. (b.g.). Ustoychivi segmenti, prilozhimi v biznes realiziraneto na modnite marki. Rezyume na doklad. Natsionalna hudozhestvena akademiya, Sofiya. Predostaven fayl BG_Abstract_Teodora_Spasova.docx, 2 s.

[3] Evropeyski parlament. Kragovata ikonomika: kakvo predstavlyava tya i zashto e vazhna. Infografika, vazproizvedena v [1], slayd 11. Adres i data 03.09.2020 g., posocheni v prezentatsiyata; vtorichno pozovavane.
https://www.europarl.europa.eu/news/bg/headlines/economy/20151201STO05603/krghovata-ikonomika-kakvo-predstavliava-tia-i-zashcho-e-vazhna

[4] ROLLMANN. Ushito po myarka / Made-to-Measure. Ofitsialna produktova usluga. Poseten na 13.09.2026 g. Izobrazhenieto e vazproizvedeno ot [1], slayd 16.
https://rollmann.bg/ушито-по-мярка/

[5] VEZBA. Ofitsialen uebsayt. Damsko obleklo s balgarska shevitsa. Poseten na 13.09.2026 g. Vizualniyat material e ot [1], slayd 18.
https://vezba.bg/

[6] ISTINA / UCTUHA. Ofitsialen uebsayt, posochen v [1], slayd 19. Vtorichno pozovavane po prezentatsiyata; parvichnata stranitsa ne e nezavisimo pregledana.
https://uctuha.com/

[7] KTZ / KOKON TO ZAI. Ofitsialen uebsayt. Poseten na 13.09.2026 g. Vizualniyat material e ot [1], slayd 20.
https://kokontozai.shop/

[8] Textechnika. StyleCAD: Pattern Design, Grading & Marking System. Informatsiya za sistema za konstruirane, gradirane i markeri. Poseten na 13.09.2026 g. Izobrazhenieto i parvonachalnata data 15.08.2019 g. sa ot [1], slayd 22.
https://www.textechnika.com/CAD/StyleCAD/bg.php

[9] Tombo. Japanese textiles. Iztochnik na izobrazhenieto „Rolki boro tekstil“, ukazan v [1], slayd 25. Vtorichno pozovavane; avtor na fotografiyata i data ne sa ukazani v predostaveniya material.
https://www.tomboco.com.au/japanese-textiles

[10] Etsy. Reserved long boro textile. Obyava № 654824073, posochena za izobrazhenieto na tekstilno pano v [1], slayd 25. Vtorichno pozovavane; prodavachat i fotografat ne sa identifitsirani v prezentatsiyata.
https://www.etsy.com/listing/654824073/reserved-long-boro-textile

[11] Design*Sponge. Three Easy Ways to Mend Fabric. Iztochnik, posochen v [1], slayd 25. Vtorichno pozovavane; adresat e zapazen ot prezentatsiyata, bez dopisvane na nepotvardeno avtorstvo.
https://www.designsponge.com/2015/05/three-easy-ways-to-mend-fabric.html

[12] Victoria and Albert Museum (2024). Make your own: Japanese “Boro” bag. Aktualizirano na 17.04.2024 g. Poseten na 13.09.2026 g. Izpolzvan za istoricheskoto utochnenie, ne kato iztochnik na izobrazheniya v doklada.
https://www.vam.ac.uk/articles/make-your-own-japanese-boro-bag

[13] Maison Margiela. Tabi / A Split-Toe Story. Iztochnik na izobrazhenie, posochen v [1], slayd 31. Adres i data 09.11.2020 g., posocheni v prezentatsiyata; vtorichno pozovavane.
https://www.maisonmargiela.com/bg/maison-margiela/women/tabi

[14] MINOÁR. Unsullied Black Blazer. Produktova

stranitsa, posochena v [1], slayd 33; v prezentatsiyata modelat e otnesen kam AW 2015. Data na pozovavane v prezentatsiyata: 17.09.2025 g. Vtorichno pozovavane za izobrazhenieto i istoricheskiya primer. https://minoar.com/product/unsullied-black-blazer/
[15] OEKO-TEX. OEKO-TEX STANDARD 100. Ofitsialno opisanie na obhvata. Poseten na 13.09.2026 g. https://www.oeko-tex.com/en/our-standards/oeko-tex-standard-100
[16] OEKO-TEX. OEKO-TEX MADE IN GREEN. Ofitsialno opisanie na produktovata markirovka i prosledimostta. Poseten na 13.09.2026 g. https://www.oeko-tex.com/en/our-standards/oeko-tex-made-in-green
[17] Global Standard. Global Organic Textile Standard (GOTS). Ofitsialno opisanie na standarta. Poseten na 13.09.2026 g. https://global-standards.org/our-standards/gots
[18] Textile Exchange. Organic Content Standard (OCS). Poseten na 13.09.2026 g. https://textileexchange.org/organic-content-standard/
[19] Textile Exchange. Recycled Claim Standard (RCS) and Global Recycled Standard (GRS). Poseten na 13.09.2026 g. https://textileexchange.org/recycled-claim-global-recycled-standard/
[20] bluesign. Ofitsialno opisanie na sistemniya podhod kam himikali, resursi i tekstilno proizvodstvo. Poseten na 13.09.2026 g. https://www.bluesign.com/
[21] EU Ecolabel. Opisanie na ekomarkirovkata, vklyucheno v Spasova [1], slayd 39. Vtorichno pozovavane. Ne sa preglezhdani produktovite kriterii ili konkreten litsenz.
[22] Better Cotton Initiative. What we do. Ofitsialno opisanie na podhoda kam proizvodstvoto na pamuk. Poseten na 13.09.2026 g. https://bettercotton.org/what-we-do/
[23] Textile Exchange. Responsible Down Standard (RDS). Poseten na 13.09.2026 g. https://textileexchange.org/responsible-down-standard/
[24] International Organization for Standardization. ISO 14001:2026. Environmental management systems: Requirements with guidance for use. Ofitsialen katalozhen zapis. Poseten na 13.09.2026 g. https://www.iso.org/standard/14001
[25] International Organization for Standardization. ISO 20121:2024. Event sustainability management systems: Requirements with guidance for use. Ofitsialen katalozhen zapis. Poseten na 13.09.2026 g. https://www.iso.org/standard/86389.html
[26] International Organization for Standardization. ISO 59040:2025. Circular economy: Product circularity data sheet. Ofitsialen katalozhen zapis. Poseten na 13.09.2026 g. https://www.iso.org/standard/82339.html
[27] International Organization for Standardization. ISO 26000: Social responsibility. Ofitsialno razyasnenie za prilozhenieto na nasokite. Poseten na 13.09.2026 g. https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html
[28] Evropeyska komisiya. Ecodesign for Sustainable Products Regulation. Ofitsialno razyasnenie na ramkata i tsifroviya produktov pasport. Poseten na 13.09.2026 g. https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy/ecodesign-sustainable-products-regulation_en
[29] Evropeyski parlament i Savet (2024). Reglament (ES) 2024/1781 ot 13 yuni 2024 g. za sazdavane na ramka za opredelyane na iziskvaniya za ekoproektirane na ustoychivi produkti. Po-spetsialno chl. 4 i glava III otnosno tsifroviya produktov pasport. Poseten na 13.09.2026 g. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1781
[30] Evropeyska komisiya (2025). Raboten plan za ekoproektirane na ustoychivi produkti i za en-

ergiyno etiketirane za perioda 2025–2030 godina. COM(2025) 187 final, 16.04.2025 g. Poseten na 13.09.2026 g.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52025DC0187
[31] Terziev, A. Lektsiya, 03.04.2026 g., Gotse Delchev. Pozovavane, vklyucheno v [1], slaydove 47 i 50. Vtorichen iztochnik po prezentatsiyata. Zaglavie i parvichen tekst na lektsiyata ne sa predostaveni.
[32] United Nations. The 17 Goals. Sustainable Development Goals. Poseten na 13.09.2026 g.
https://sdgs.un.org/goals
[33] Evropeyska komisiya. Corporate sustainability reporting. Ofitsialna informatsiya za CSRD i ESRS. Poseten na 13.09.2026 g. Za podredbata na otdelnite ESRS e izpolzvan i [1], slayd 46.
https://finance.ec.europa.eu/financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912x.2026.0004.03

АВТЕНТИЧНОСТТА НА БЪЛГАРСКИЯ ФОЛКЛОР ПРЕЗ СЪВРЕМЕНЕН ПОГЛЕД

Милена Перчинкова[1], Умме Капанък[2]
[1]Югозападен университет „Неофит Рилски“, Технически факултет, Машинно инженерство, ул. Иван Михайлов №56, Благоевград, България

Резюме:

Неизчерпаем източник на вдъхновение за модата е българският фолклор. Той е многовековно културно наследство, носещо памет, послание и разпознаваемост. Народният фолклор запазва автентичността си в разработката на модернистични модели в съвременния свят, в който модата непрекъснато се променя в глобален мащаб. Съвременният поглед на дизайнера върху източникът на вдъхновение, а именно фолклорът възниква поради необходимостта от съхраняване на идентичността. Използваните от дизайнера традиционни елементи са вдъхновение за представяне на нови моделни варианти.

***Ключови думи**: фолклор, традиции, българска идентичност, мода*

THE AUTHENTICITY OF BULGARIAN FOLKLORE FROM A MODERN VIEW

Milena Perchinkova[1], Umme Kapanak[2]
[1]South-West University „Neofit Rilski“, Faculty of Engineering, Department of Mechanical Engineering, Ivan Mikhailov Street, № 56, Blagoevgrad, Bulgaria
Milena1422@abv.bg

Abstract:

An inexhaustible source of inspiration for fashion in Bulgarian folklore. It is a centuries-old cultural heritage, carrying memory, message and recognition. Folk folklore retains its authenticity in the development of modernist models in the modern world, in which fashion is constantly changing on a global scale. The designer's modern view of the source of inspiration, namely folklore, arises due to the need to preserve identity. The traditional elements used by the designer are an inspiration for presenting new model options.

***Keywords**: folklore, traditions, Bulgarian identity, fashion*

Увод

В настоящата работа е представен един моделен вариант от цялостната колекция "Нишките на традицията". Колекцията е разработена от Милена Перчинкова - студентка от специалност „Дизайн и технологии за облекло и текстил" в Технически факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски" под научното ръководство на гл. ас. д-р Умме Капанък. Тази колекция е един модерен прочит на българската идентичност. С естествени текстилни материали, етно мотиви и съвременни силуети показва, че фолклорът не е просто минало, а жива вдъхновяваща сила, която е част от днешната мода. Пъстротата в цветовете е вдъхновена от българската символика, реализирана чрез декоративни елементи, бродерии и кантове.

Всеки тон, всеки орнамент от българските народни носии [1, 2] е носител на националния дух и традиция. Приложението на орнаментите от българското народно облекло [2] при дизайнерското проектиране и моделиране [3, 4] на съвременни дамски колекции дава възможност да се открои и запази националната специфика и идентичност в съвременния свят на глобализация.

Разработената колекция "Нишките на традицията" съчетава свежи и младежки модели, минималистични рокли, ефектни украшения – диадеми за коса, шалове, традиционни шевици и др. Дизайнерът на "Нишките на традицията" пресъздава образа на жената, носителка на традицията, богатата символика, достойнството и женската красота. Разглеждаме конкретен дамски модел от колекцията, пресъздаващ едновременно автентичност и елегантност в един официален дамски тоалет, вдъхновен от българския фолклор, даден на фиг. 1 и фиг. 2. Роклята е създадена, за да излъчва нежност, женственост и идентичност. Вталената кройка придава съвременно излъчване и изисканост. Същевременно с това, запазва стилова сдържаност, процесен подход и непрекъснато подобрение.

В съвременното модно проектиране и производство качеството заема ключово място, особено когато се съчетават традиционни елементи с модерни технологии. При създаването на модел, вдъхновен от българския фолклор, е необходимо да се гарантира не само естетическа стойност, но и високо ниво на изработка, устойчивост и функционалност. В този смисъл, прилагането на системата за управление на качеството, съгласно стандарта ISO 9001, осигурява систематичен подход към всички етапи на разработване на изделието – от идейния проект до крайния продукт [5].

Чрез въвеждането на стандартизирани процедури се гарантира, че крайният продукт отговаря на предварително заложените изисквания за качество и естетика. Това е особено важно при модели, вдъхновени от фолклора, където точността при интерпретацията на традиционните мотиви има съществено значение. Освен това, системата за управление на качеството допринася за повишаване на доверието на потребителите, като съчетава автентичността на културното наследство със съвременните изисквания за надеждност и устойчивост на продукта [5].

Настоящият доклад има за цел да интерпретира фолклора в съвременността и да запази неговата автентичност. Цялостното разработване на моделния вариант рокля се изразява във:

- внимателен подбор и контрол на използваните материали;
- прецизност при конструирането и кроенето на отделните детайли;
- контрол върху изпълнението на декоративните елементи и фолклорните орнаменти;
- проследяване на всеки етап от производствения процес с цел избягване на

дефекти.

Използваните цветови комбинации правят препратка към живота, природата, връзката с българската земя и индентичността. Те превъплъщават цветовете от народната носия като са използвани по-ярки нюанси, за да се създаде съвременен ефект. 3Д орнаментите придават лек авангард, като създават романтично и ефирно излъчване.

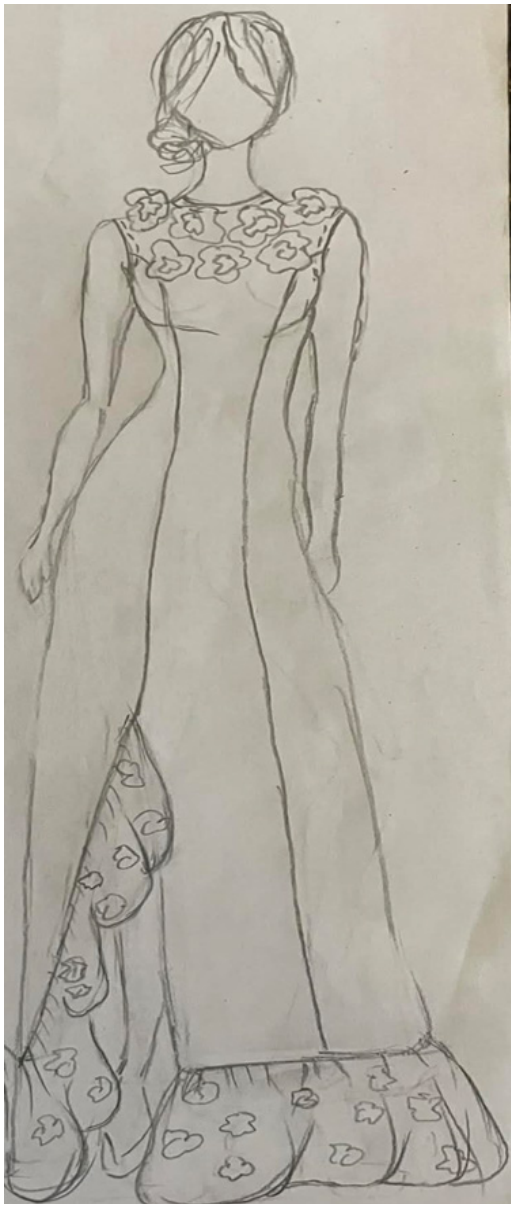
В контекста на гореизложеното, целта на настоящата работа е да се създаде модел на дамска рокля, пресъздаващ автентичността на българския фолкор /без да бъде копиран/ и превъплътен в стандартите на новото време.

За осъществяването на така дефинираната цел, са поставени следните задачи:

• Запознаване с автентичния фолкор;

• Изработване на съвременен вариант на дамска рокля с акцент от българския фолклор [1, 2].

На фиг. 1. и фиг. 2. са представени скиците на разработения модел на дамската рокля от колекцията “Нишките на традицията”.

Фигура 1. *Скица на модела - предна част*

Фиг.ура 2. *Скица на модела - гръб*

Разработеният модел представлява официална дамска рокля, вталена по линия на талията с дължина до пода, оформена от рединготни шевове в предната част и средния шев на гърба. По линия на дължината е оформена цепка в десен рединготен шев. Роклята е без ръкави, като ръкавната и вратната извивки са оформени с укроена мостра. Закопчаването е оформено със скрит цип по линия на среден шев на гърба. По линия на цепката и подгъва има прикрепени декоративни орнаменти от автентичния фолклор. Около вратната извивка са прикачени декоративни елементи – цветя.

При конструирането, моделирането и разработването на технологичната последователност за изработване на съвременния модел рокля с елементи на националния костюм са използвани съвременни методи за конструиране [4, 6] и конфекциониране на облекло [7, 8, 9, 10].

За укрепване на формите са подлепени следните конструктивни участъци:

• укроена мостра по вратна извивка за предна част и гръб;

• укроена мостра за ръкавната извивка;

• мястото на ципа.

• Планирано е изработване на следните лицеви шевове:

• по линия на ръкавна извика;

• по линия на вратна извика в предна част и гръб;

• по линия на подгъва;

• по линия на цепката.

При практическата изработка на моделния вариант са осъществени редица експериментални изпитвания [11]. Първоначално е изработена една мостра от изделието. След анализ на прилягането на тази мостра върху избрания модел са нанесени малки корекции върху работните шаблони. С така прецизираните шаблони е изработен модела от колекцията.

Използваните материали за изработване на моделния вариант на съвременна дамската рокля с елементи от националния костюм са:

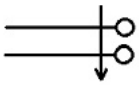
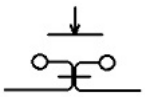
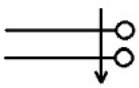
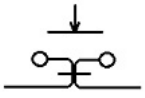
• За основната част на роклята е използван плат от габардин с по-голямо процентно съдържание на памук, в зелен цвят. Цветът символизира природата, живота и връзката с българската земя.

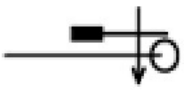
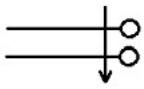
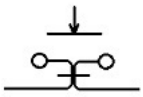
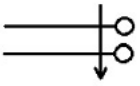
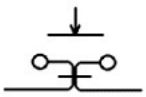
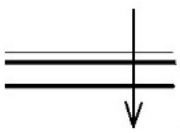
• Белите орнаменти са изработени от органза, за да може цветятата да запазят формата си и да изглеждат обемни и ефирни.

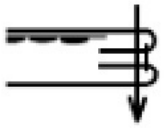
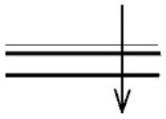
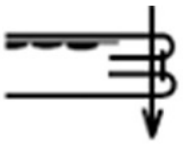
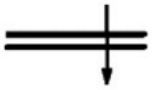
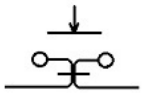
• Използваният орнамент в червен цвят е памучен текстилен материал, характерен за фолклорно вдъхновен тоалет.

Технологична последователност за изработване на дамската рокля по модел е дадена в таблица 1.

Таблица 1. Технологична последователност за изработване на модела от фиг. 1.

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА ОПЕРАЦИЯТА	ТИП БОД	СИМВОЛ	ЗАБЕЛЕЖКА
00.00	Подлепва укроена мостра	Ръчна работа, ПЮ		
00.01	Обшива укроена мостра	Машина за бодов ред подклас 504		
01.00	**Предна част**			
01.01	Обшива резерви за шев на редингот шев	Машина за бодов ред подклас 504		
01.02	Съединява редингот шев в предна част	Машина за бодов ред подклас 301		
01:03	Разглажда резерви за шев на редингот шев	Ръчна работа, ПЮ		
02.00	**Гръб**			
02.01	Обшива резерви за шев	Машина за бодов ред подклас 504		
02.02	Съединява среден шев	Машина за бодов ред подклас 301		До линия на прикачване на цип
02.03	Разглажда резерви за шев	Ръчна работа, ПЮ		

02.04	Подлепва мястото на ципа	Ръчна работа, ПЮ		
02.05	Прикачва скрит цип	Машина за бодов ред подклас 301		Със специално краче за скрит цип
03.00	**Монтаж на изделието**			
03.01	Обшива резерви за шев	Машина за бодов ред подклас 504		
03.02	Съединяване на раменни шевове	Машина за бодов ред подклас 301		
03.03	Разглажда резерви за шев	Ръчна работа, ПЮ		
03.04	Обшива резерви за шев	Машина за бодов ред подклас 504		
03.05	Съединява странични шевове	Машина за бодов ред подклас 301		
03.06	Разглажда резерви за шев	Ръчна работа, ПЮ		
03.07	Пришива укроена мостра към ръкавна извивка	Машина за бодов ред подклас 301		

03.08	Обръща укроена мостра към опакова страна, глади като оформя кант и изминава лицев украсителен, укрепителен бодов ред	Ръчна работа, ПЮ, Машина за бодов ред подклас 301		Укрепителен, украсителен бодов ред е изминат на 0.5см
03.09	Пришива укроена мостра по вратна извивка	Машина за бодов ред подклас 301		
03.10	Обръща укроено парче към опакова страна, глади като оформя кант и изминава лицев украсителен, укрепителен бодов ред	Ръчна работа, ПЮ, Машина за бодов ред подклас 301		Укрепителен, украсителен бодов ред е изминат на 0.5см
03.11	Пришива декоративен елемент в цепката и подгъва	Машина за бодов ред подклас 301		
03.12	Обшива резерви за шев на декоративен елемент и линия на подгъв	Машина за бодов ред подклас 504		
03.13	Разглажда резерви за шев на декоративен елент и линия на подгъв	Ръчна работа, ПЮ		
03.16	Окончателно гладене	Ръчна работа, ПЮ		
03.17	Пришива декоративни елементи към вратна извивка	Ръчна работа		

03.18	Почистване от конци	Ръчна работа		
03.19	Окачествяване	Ръчна работа		

Практическата изработка на дамската рокля от вида на фиг. 1. и фиг. 2. е представена като част от колекцията “Нишките на традицията” на годишно модно ревю на специалност „Дизайн и технологии за облекло и текстил“ в Технически факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“ и е дадена на фиг. 3. А), Б), С), D).

Фигура 3. А)

Фигура 3. Б)

Фигура 3. С)

Фигура 3. D)

Фигура 3. *Практическа изработка на дамската рокля от вида на Фиг. 1. и Фиг. 2.*

Заключение

Автентичността на българския фолклор, представен чрез модерен поглед, е сложен и многопластов процес. Съчетанието между традиции и иновации е важен аспект при интерпретацията на българския фолклор. Съвременният поглед на дизайнерът успява да придаде нов смисъл и конструктивно решение. Създаденият и реализиран проект доказва, че фолклорните елементи могат да бъдат не само декорация, но да имат функционално и естетическо приложение. Това потвърждава възможността за устойчиво развитие на традиционните мотиви чрез адаптиране към съвременните модни тенденции.

Литература

[1] Велева, М., Български народни носии. София: Български художник, 1987.

[2] Иванова, Р., Орнаментиката в българското народно облекло, Пловдив, АМТИИ, 2010.

[3] Димитрова, П., Дизайн на облекло, издателство на ТУ – София, 2019.

[4] Петров, Хр., Н. Петров, Н. Панова, Конструиране на облеклото, Издателство „Техника“, София, 2006.

[5] Колева, Т., Йорданова, В., Костова, КР., Андонова, СН., Внедряване на входящ качествен контрол на платовете в условията на системата на управление на качеството по ISO 9001, Списание „Текстил и облекло“, стр. 1-32, бр. 1, 2022.

DOI: HTTPS://DOI.ORG/10.53230.TGM.1310-912X.2022.0001.01

[6] Павлова, М., Конструиране на дамски раменни изделия от специфични текстилни материали, Издателство на ТУ София, 2010.

[7] Андонова, Сн., Технологични варианти за изработване на дамски рокли, Издателство на НТС ПО ТОК, 2020.

[8] Colovic, G., Management of Technology Systems in Garment Industry, 2011.

[9] Кънчев, Ц., З. Шулекова, Технология на облеклото, Част II, Техника, София, 2000.

[10] Keist, C., Garment Manufacturing Technology, Woodhead Publishing Series in Textiles, 2015.

[11] Костова, Кр., Изпитванията - условие за качествено реализиране на проектите, Научна конференция с международно участие “Военни технологии и системи за осигуряване на отбраната”, 8-9 декември, 2011 г., Институт по отбрана, Сборник доклади, ISBN 978-619-90024-1-4, стр. 569-574, София, 2012.

Textile and Garment Magazine
ISSUE 4/2026

EDITORIAL BOARD

Assoc. Prof. Ivelin Rahnev, PhD, Editor in Chief Assoc. Prof. Maria Spasova, PhD, IP – BAS, Sofia, technical editor

Prof. Snezhina Andonova, PhD, SWU – Blagoevgrad
Prof. Desislava Grabcheva, PhD, UCTM – Sofia
Prof. Radostina Angelova, DSc, TU – Sofia
Prof, Zlatina Kazlacheva, PhD, FTT – Yambol
Assoc. Prof Radka Atanasova, PhD, TU – Sofia
Assoc. Prof. Darina Zheleva, PhD, UCTM – Sofia
Assoc. Prof. Iva Dobreva-Dragostinova, PhD, NBU - Sofia
Assoc. Prof. Stela Baltova, PhD, IBS – Botevgrad
Assoc. Prof. Tatyana Hristova-Popovska, PhD, SWU - Blagoevgrad
Assoc. Prof. Borislav Stoyanov, PhD, TU – Gabrovo
Assoc. Prof. Kapka Manasieva, PhD, VFU - Varna
Assist. Prof. Nezabravka Popova-Nedyalkova, PhD, NBU - Sofia
Assist. Prof. Nikolay Bozhilov, PhD, NAA – Sofia
Dr. Rositsa N. Krueger, Fair Trade – Bonn, Germany

FOREIGN SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Jean-Yves Drean, DSc, UHA-ENSISA-LPMT, Mulhouse, France
Prof. Dr. Yordan Kyosev, DSc, TU-Dresden, Germany
Prof. Saber Ben Abdessalem, DSc, ENIM – Monastir, Tunisie
Prof. Hale Hale Karakaş, PhD, TU-Istanbul, Türkiye
Prof. Goran Demboski, PhD, U "Ss. Cyril and Methodius" - Skopje, N Macedonia
Prof. Dragan Dordevic, PhD, University of Niš, Serbia
Assoc. Prof. CHU Dieu Huong, PhD, HUST – Hanoi, Vietnam

INFORMATION FOR AUTHORS

RULES FOR DEPOSITING AND PUBLISHING ARTICLES

Submission of a manuscript should be addressed to the Editorial Office via e-mail (textilejournal.editor@fnts.bg), the paper should be written in Bulgarian from Bulgarian authors and in English (working language) for foreigners.

Copyright Transfer Agreement must be signed and returned to our Editorial Office by mail, fax or e-mail as soon as possible, after the preliminary acceptance of the manuscript. By signing this Agreement, the authors warrant that the entire work is original and unpublished, it is submitted only to this journal and all the text, data, Figures and Tables included in this work are original and unpublished and have not been previously published or submitted elsewhere in any form. Please note that the reviewing process begins as soon as we receive this document. In the case when the paper has already been presented at a conference, it can be published in our magazine only if it has not been published in generally available conference materials; in such case, it is necessary to give an appropriate statement placed in Editorial notes at the end of the article.

General style and layout

Volume of a manuscript submitted should not exceed 12 standard journal pages in single column (3600 characters per page), including tables and figures. Format is MS Office Word (normal layout). The editors reserve the right to shorten the article if necessary as well as to alter the title.

Title of a manuscript should not exceed 120 characters.

Full names and surnames of the authors, as well as **full names of the authors' affiliation** – faculty, department, university, institute, company, town and country should be clearly given. Corresponding author should be indicated, and their e-mail address provided.

Abstract of a manuscript should be in English and no longer than one page.

Key-words should be within 4-6 items.

For papers submitted in English (any other working language), the authors are requested to submit a copy with a title, abstract and key words in Bulgarian.

Figures and illustrations with a title and legend should be numbered consecutively (with Arabic numerals) and must be referred in the text. Figures should be integrated in the text with format **JPG at 300 dpi minimum**, and in editable form.

Tables with a title and optional legend should be numbered consecutively and must be referred in the text.

Acknowledgements may be included and should be placed after Conclusions and before References.

Footnotes should be avoided.

References (bibliography) should be cited consecutively in order of appearance in the text, using numbers in square brackets, according to the Vancouver system.

Acknowledgements may be included and should be placed after Conclusions and before References.

Footnotes should be avoided.

References (bibliography) should be cited consecutively in order of appearance in the text, using numbers in square brackets, according to the Vancouver system.

ТЕКСТИЛ И ОБЛЕКЛО

НСТ по текстил, облекло и кожи

www.tok.fnts.bg

ISSUE 4/2026

Open access: CC BY-NC

CONTENTS

UDC

658.512.23 THE DESIGNER IN THE CIRCULAR ECONOMY: SYNERGY BETWEEN SOFTWARE, TRADITIONS AND SUSTAINABILITY
Kapka Manasieva..... 111
https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912x.2026.0004.01

658.512.23 SUSTAINABLE SEGMENTS APPLICABLE TO THE BUSINESS IMPLEMENTATION OF FASHION BRANDS
Teodora Todorova Spasova..... 119
https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912x.2026.0004.02

745/749 THE AUTHENTICITY OF BULGARIAN FOLKLORE FROM A MODERN VIEW
Milena Perchinkova, Umme Kapanak..... 134
https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912x.2026.0004.03

SUBJECT AREA. The papers reflect developments and solutions in textile science and practice. They refer to oneot the UDC topics:

33, Economics. Economic sciences.
377, Special Education. Vocational education. Vocational schools.
378, Higher Education. Higher Education Institutions.
677, Textile Industry. Technology of textile materials.
678, Industry of High Molecular Substances. Rubber industry. Plastic industry.
687, Tailoring (apparel) Industry.
745/749, Applied Art. Art Crafts. Interior. Design.
658.512.23, Artistic design (industrial design).

Address:
Bulgaria,1000 Sofia, 108 G. S. Rakovski str., room 407, tel. +359 2 980 30 45
e-mail: textilejournal.editor@fnts.bg
www.bgtextilepublisher.org

Bank account:
SEU of Textile, Garment and Leathers
VAT identification number: BG 121111930
Account IBAN: BG43 UNCR 9660 1010 6722 00

ISSN 1310-912X (Print)
ISSN 2603-302X (Online)
COBISS.BG-ID – 74291208
https://randii.nacid.bg/register/search/1987
ADOBE InDesign 65244684
https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912X.2026.0004

Neş’e SARAÇ – CarbonSity

ФОНД
НАУЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА